



Svenska för invandrare (sfi) för ukrainska medborgare

Framställan från arbetsmarknadsnämnden

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Person som har ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet ska utgöra en del av den målgrupp som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare i enlighet med 7 kap. 8 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.
2. Arbetsmarknadsnämnden får besluta om att upphöra, justera respektive fortsätta att erbjuda möjligheten till svenska för invandrare för målgruppen även om 7 kap. 8 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning skulle upphöra att gälla.
3. Paragrafen justeras omedelbart.

Föredragande borgarrådet Emilia Bjuggren

Sammanfattning av ärendet

Regeringen har beslutat om en ny bestämmelse i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (SFS 2023:222) som innebär att en kommun får låta en person som ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd delta i sfi, om hen saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska som utbildningen syftar till att ge. Utbildningen i sfi får erbjudas till en sådan person från och med andra kalenderhalvåret det år hen fyller 18 år. Bestämmelsen börjar gälla den 1 juni 2023.

Beredning

Ärendet har initierats av arbetsmarknadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till att ukrainska flyktingar som kommit till Sverige genom massflyktsdirektivet, med stöd av den nya bestämmelsen 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning ges möjlighet till att delta i sfi och föreslår därför att staden ska erbjuda målgruppen detta.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Den nya bestämmelsen i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (SFS 2023:222) är ett efterlängtat och välkommet beslut. I takt med den nya bestämmelsen får ukrainare, som omfattas av massflyktsdirektivet, möjlighet att läsa sfi

I Stockholm har vi varit tydliga hela tiden – vi står redo så fort regeringen säkerställt finansiering och lagstöd. Nu står vi inför ett läge där vi kommer kunna erbjuda målgruppen sfi och det är positivt att denna grupp nu får möjlighet att lära sig svenska genom sfi. Stockholm har även arbetat med arbetsfrämjande insatser för målgruppen. Språket är en av de viktigaste nycklarna till en bra integration och vägen in på arbetsmarknaden.

Med den nya bestämmelsen i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (SFS 2023:222) öppnas endast sfi upp, inte resterande delar av den kommunala vuxenutbildningen. I praktiken innebär detta att ukrainare inte kommer få rätt att läsa svenska upp till den nivå som krävs för att kunna validera sina legitimationsyrken från hemlandet. Det här är mycket problematiskt, både ur ett individ- och samhällsperspektiv. Att inte få rätt att arbeta med det yrke man är utbildad till och brinner för är källa till stor frustration.

Det är dessutom en stor förlust för hela Stockholmsregionens arbetsmarknad som alltid är i behov av ny kompetens. Det rödgröna styret i Stockholms stad uppmanar regeringen att ge ukrainska flyktingar, som omfattas av massflyktsdirektivet, rätt till alla delar av den kommunala vuxenutbildningen.

Bilaga

Förordning om ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning, dnr KS 2023/ 693 – 1.1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation av borgarråden Christofer Fjellner, Dennis Wedin och Andrea Hedin (alla M) och borgarrådet Jan Jönsson (L) enligt följande.

Vi föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Att delvis bifalla förslag till beslut
2. Att därutöver anföra följande

Sverige har tagit emot cirka 50 000 flyktingar från krigets Ukraina vilka beviljats tillfälliga uppehållstillstånd under massflyktsdirektivet. De nyanlända ukrainarna måste snabbt få tillgång till kunskaper i svenska och goda förutsättningar att komma ut i arbetslivet. SFI-utbildning i Stockholms stad för ukrainare borde ha kommit igång

för länge sedan. Efter att det rödgröna styret länge avvisat detta krav har man nu börjat svänga i frågan.

Vi menade, redan innan regeringens beslut om statsbidrag till att erbjuda SFI för ukrainare, att staden skulle sätta igång ett sådant projekt skyndsamt. Längre hänvisade det rödgröna styret till att regeringen behövde skjuta till mer pengar. Det är förstås välkommet att de nu får möjlighet till SFI även om beslutet kommer sent.

Det rödgröna styret uttrycker nu bekymmer inför att regeringen enbart öppnar upp för SFI och inte resterande delar av den kommunala vuxenutbildningen då de ukrainare som har legitimationsyrken inte kommer få möjlighet att läsa svenska upp till den nivån som krävs för att kunna validera sina yrkestitlar i Sverige.

Det är ett återkommande tema att styret hänvisar till regeringen, trots att Stockholm är en rik kommun och skulle kunna bekosta detta. Vi tycker förstås att det är rimligt att kommunerna får ersättning för undervisningen från staten men det finns återigen inga som helst hinder för staden att gå före och kostnaderna är i sammanhanget relativt försumbara.

Arbetet för att stötta Ukraina genom att hjälpa dess medborgare som flytt till Sverige får inte stanna vid erbjudandet om SFI. Eftersom det är i huvudsak kvinnor med barn som kommer till Sverige måste lösningar som gör det praktiskt möjligt att ta del av SFI också komma på plats. Vi vill därför att barnpassning ska erbjudas parallellt med SFI-undervisningen.

Vi har varit tydliga gentemot regeringen att dagsersättningen till ukrainska flyktingar, om maximalt 71 kronor, är ovärdigt låg och måste höjas. Vi anser att en dagsersättning som ligger på nordiska genomsnittsnivå är ett minimum.

Stockholm stad kan på bästa sätt stötta Ukrainas sak genom att värna om dess medborgare här i Sverige.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 7 juni 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Jonas Naddebo (C) enligt följande.

1. Att godkänna föreliggande förslag till beslut
2. Att hemställa hos regeringen att förordningen om vuxenutbildning justerar ytterligare så att övriga delar av kommunal vuxenutbildning, likt sfi, öppnas upp för ukrainare
3. Att därutöver anföra följande

Det är ett efterlängtad besked från både regeringen och den styrande majoriteten i stadshuset att ukrainare som sökt skydd i Sverige i enlighet med massflyktsdirektivet nu har rätt och möjlighet att läsa sfi i Stockholms stad.

En förutsättning för många jobb på Sveriges arbetsmarknad är kunskaper i svenska språket. Därför har vår prioritering alltid varit att förbättra kvaliteten i sfi och öka genomströmningen för alla flyktingar och nyanlända som kommit till Sverige. Rättigheterna för personer som sökt skydd enligt massflyktsdirektivet har i Sverige i princip likställts med asylsökandes rättigheter. Detta har vi under det senaste året flertalet gånger påpekat är ett misstag, särskilt vad gäller rätten att läsa sfi och annan vuxenutbildning. Under förra året försökte staden bidra till studieförbundens arbete med ”svenska från dag ett” som erbjöds ukrainare, eftersom den dåvarande regeringen inte ansåg att massflyktsdirektivet är att betrakta som ett långvarigt skyddsbehov. Den socialdemokratiska regeringen borde direkt öppnat upp för att ukrainare skulle ha rätt till studier på sfi, vilket också hade underlättat för staden att erbjuda andra matchningsinsatser till jobb.

Nu har den nya regeringen efter lång väntan tagit steget och öppnat tydliggjort regler och finansiering för när kommuner erbjuder sfi till ukrainare. Tyvärr har regeringen begränsat erbjudandet på ett närmast okunnigt sätt. Många utbildningar inom komvux som är relevanta för dagens kompetensbrist i Stockholm, som sfx där svenska studeras i kombination med validering av tidigare utbildning till akademiska yrken såsom lärare, ingår inte i det som regeringen har tillåtit med sin förordningsändring. Vi anser att detta bör justeras.

De allra flesta människor vill bidra och göra rätt för sig. Att behöva leva i passivitet är en svår psykisk påfrestning, särskilt när det kombineras med stor oro för familj och vänner som är kvar i krigets Ukraina. Avsaknad av egen försörjning bidrar till lidandet och gör gruppen särskilt utsatt. Samtidigt vet vi att de ukrainare som kommer till Sverige sitter på både utbildning och arbetslivserfarenhet som gör dem mycket attraktiva för arbetsgivare – om de bara kunde språket och fick validera sin utbildning. Det är dags att vi gör rätt för dem.

Särskilt uttalande av Christofer Fjellner, Annika Friberg och Jonas Nilsson (alla M) och Jan Jönsson (L) enligt följande.

Sverige har tagit emot cirka 50 000 flyktingar från krigets Ukraina vilka beviljats tillfälliga uppehållstillstånd under massflyktsdirektivet. De nyanlända ukrainarna måste snabbt få tillgång till kunskaper i svenska och goda förutsättningar att komma ut i arbetslivet. SFI-utbildning i Stockholms stad för ukrainare borde ha kommit igång för länge sedan. Efter att det rödgröna styret länge avvisat detta krav har man nu börjat svänga i frågan.

Vi menade, redan innan regeringens beslut om statsbidrag till att erbjuda SFI för ukrainare, att staden skulle sätta igång ett sådant projekt skyndsamt. Längre hänvisade det rödgröna styret till att regeringen behövde skjuta till mer pengar. Det är förstås välkommet att de nu får möjlighet till SFI även om beslutet kommer sent.

Det rödgröna styret uttrycker nu bekymmer inför att regeringen enbart öppnar upp för SFI och inte resterande delar av den kommunala vuxenutbildningen då de ukrainare som har legitimationsyrken inte kommer få möjlighet att läsa svenska upp till den nivå som krävs för att kunna validera sina yrkestitlar i Sverige.

Det är ett återkommande tema att styret hänvisar till regeringen, trots att Stockholm är en rik kommun och skulle kunna bekosta detta. Vi tycker förstås att det är rimligt att kommunerna får ersättning för undervisningen från staten men det finns återigen inga som helst hinder för staden att gå före och kostnaderna är i sammanhanget relativt försumbara.

Arbetet för att stötta Ukraina genom att hjälpa dess medborgare som flytt till Sverige får inte stanna vid erbjudandet om SFI. Eftersom det är i huvudsak kvinnor med barn som kommer till Sverige måste lösningar som gör det praktiskt möjligt att ta del av SFI också komma på plats. Vi vill därför att barnpassning ska erbjudas parallellt med SFI-undervisningen.

Vi har varit tydliga gentemot regeringen att dagsersättningen till ukrainska flyktingar, om maximalt 71 kronor, är ovärdigt låg och måste höjas. Vi anser att en dagsersättning som ligger på nordiska genomsnittsnivå är ett minimum.

Stockholm stad kan på bästa sätt stötta Ukrainas sak genom att värna om dess medborgare här i Sverige.

Ersättaryttrande av Nike Örbrink (KD) som instämmer i Moderaternas och Liberalernas gemensamma särskilda uttalande.

Ärendet

Regeringen har beslutat om en ny bestämmelse i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (SFS 2023:222) som innebär att en kommun får låta en person som ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd delta i sfi, om hen saknar sådana grundläggande kunskaper i svenska som utbildningen syftar till att ge. Utbildningen i sfi får erbjudas till en sådan person från och med andra kalenderhalvåret det år hen fyller 18 år. Bestämmelsen börjar gälla den 1 juni 2023. Regeringen har även den 28 mars 2023 beslutat att avsätta 100 miljoner kronor i vårändringsbudgeten till sfi för ukrainare. Kommuner som erbjuder ukrainska flyktingar sfi ska därmed kunna få statsbidrag som delas ut via Skolverket. Den nya paragrafen 7 kap. 8 a § anger att en kommun får låta den aktuella målgruppen delta i sfi.

Med anledning av uttrycket får behöver varje kommun själv bestämma om kommunen ska erbjuda ukrainska flyktingar sfi enligt paragrafen eller inte. Det är således ingen obligatorisk skyldighet för kommuner att erbjuda sfi för flyktingar med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet. Den nya paragrafen innebär också att ålderskravet skiljer sig från huvudregeln i skollagen om ålderskravet för utbildning i sfi.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 30 maj 2023 följande.

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att person som har ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet ska utgöra en del av den målgrupp som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare i enlighet med 7 kap. 8 a § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.
2. Arbetsmarknadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt punkt 1 samt att nämnden får besluta om att upphöra, justera respektive fortsätta erbjuda möjligheten till svenska för invandrare även om 7 kap. 8 a § förordningen skulle upphöra att gälla.
3. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att ärendet överlämnas till kommunstyrelsen.
4. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Särskilt uttalande av Arvid Vikman Rindevall m.fl. (S), Maria Ljuslin (V) och Kristina Mattsson (MP), se Reservationer m.m.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C), Per Rosencrantz m.fl. (M) och Lovisa Lanryd (L), se Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 25 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Ukrainska medborgares rätt att läsa sfi, eller annan utbildning inom komvux, är begränsad enligt lag. Med stöd av den nya bestämmelsen 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning får Stockholms stad ge ukrainska medborgare rätt att delta i sfi under förutsättning att erforderliga beslut om detta fattas.

För de ukrainska flyktingar som kommit till Sverige genom massflyktsdirektivet kan bristen på möjlighet att få tillgång till insatser som ger förutsättningar för att etableras i Stockholm innebära ett ekonomiskt och socialt utanförskap som riskerar bli långvarigt. Idag finns många branscher som har ett stort behov av rätt kompetens och arbetskraft för att kunna bedriva sin verksamhet. Här finns en god möjlighet att ta tillvara på den kompetens som finns bland de ukrainska flyktingarna och för att kunna ta tillvara denna möjlighet behöver de lära sig svenska.

Mot denna bakgrund ser arbetsmarknadsförvaltningen positivt på att Stockholms stad ges möjlighet att nu kunna erbjuda de ukrainska flyktingarna möjlighet att delta i sfi och föreslår att staden utnyttjar möjligheten att erbjuda sfi till denna målgrupp. Förvaltningen föreslår att möjligheten, precis som den nya paragrafen, begränsas till rätt att delta i sfi och ålderskrav på 18 år, vilket är något högre än skollagens ålderskrav för sfi.

Beslut och beslutsgång såvitt avser ukrainares ansökan och antagning till sfi kan med stöd av befintligt reglemente och delegationsordning hanteras inom ramen för förvaltningens ordinarie process och strukturer. Det är Vuxenutbildningscentrum som handlägger ansökan och hanterar antagningsprocessen.

Enheten har god beredskap att ta emot ansökningar från ukrainare från den 1 juni 2023.

Den nya förordningsbestämmelsen kan i framtiden upphävas, med anledning av förändringar i situationen i Ukraina och eventuella framtida beslut av EU såvitt avser massflyktsdirektivet. Arbetsmarknadsförvaltningens kostnader för sfi för ukrainska medborgare täcks av statsbidrag i första hand. Inga närmare direktiv finns i nuläget om hur de 100 miljonerna ska fördelas till kommunerna, samt att det saknas information om hur många ukrainare som kommer läsa sfi i Stockholm.

Arbetsmarknadsförvaltningen föreslår att arbetsmarknadsnämnden beslutar att ukrainska medborgare kan antas till sfi i Stockholms stads kommunala vuxenutbildning.

Jämställdhetsanalys:

Då erbjudande om sfi utgår från rådande lagstiftning där möjlighet till utbildning är densamma oavsett om individen är kvinna eller man, görs bedömningen att det inte är applicerbart med en jämställdhetsanalys av ärendet.

Remissammanställning

Ärendet har initierats av arbetsmarknadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 31 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till att ukrainska flyktingar som kommit till Sverige genom massflyktsdirektivet ges möjlighet till att delta i sfi med stöd av den nya bestämmelsen 7 kap. 8 a § förordningen om vuxenutbildning. Vidare anser stadsledningskontoret att förslaget ligger i linje med stadens verksamhetsområdesmål 3.2 I Stockholm ska alla ges möjlighet till eget jobb.

Den nya paragrafen 7 kap. 8 a § anger att en kommun får låta den aktuella målgruppen delta i sfi. Med anledning av uttrycket får behöva varje kommun själv bestämma om kommunen ska erbjuda ukrainska flyktingar sfi enligt paragrafen eller inte. Det är således ingen obligatorisk skyldighet för kommuner att erbjuda flyktingar med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet sfi. Stadsledningskontoret ser positivt på möjligheten och föreslår därför att kommunfullmäktige beslutar att de ukrainska flyktingarna ska utgöra en del av den målgrupp som har rätt till sfi.

Den nya förordningsbestämmelsen kan i framtiden upphävas, med anledning av förändringar i situationen i Ukraina och eventuella framtida beslut av EU såvitt avser massflyktsdirektivet. Stadsledningskontoret anser i linje med arbetsmarknadsnämndens framställan att nämnden ges beslutanderätt i fråga om att upphöra, justera respektive fortsätta med erbjudandet vid eventuella förändringar av förordningen, eller för de fall där kostnadstäckning helt eller delvis saknas.

Statsbidraget om 100 mnkr som regeringen föreslagit i vårändringsbudgeten ser stadsledningskontoret som en förutsättning för att staden ska använda sig av den nya bestämmelsen och erbjuda ukrainska flyktingar sfi. Det finns däremot inga närmare direktiv om hur statsbidragen ska till fördelas till kommunerna och det är fortfarande osäkert hur många ukrainare som kommer läsa sfi i Stockholm. Stadsledningskontoret menar att kunskaper i svenska språket är en viktig förutsättning för att kunna få jobb och ger större möjlighet att försörja sig i Sverige och önskar därmed att det skyndsamt tydliggörs från statligt håll hur stor andel av statsbidraget som tillfaller staden.

Stadsledningskontoret föreslår att framställan från arbetsmarknadsnämnden godkänns och att kommunstyrelsen därmed föreslår kommunfullmäktige att beslutar att en person som har ansökt om eller fått uppehållstillstånd med tillfälligt skydd enligt massflyktsdirektivet ska utgöra en del av den målgrupp som har rätt att delta i kommunal vuxenutbildning i svenska för invandrare i enlighet med 7 kap. 8 a §

förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning samt att arbetsmarknadsnämnden ges rätt att besluta om justeringar vid eventuell förändring av förordningen.

Reservationer m.m.

Arbetsmarknadsnämnden

Särskilt uttalande av Arvid Vikman Rindevall m.fl. (S), Maria Ljuslin (V) och Kristina Mattsson (MP)

Att ukrainare, som omfattas av massflyktsdirektivet, nu får möjlighet att läsa SFI är ett efterlängt och välkommet beslut. Det rödgröna styret har tidigare uppmanat regeringen att agera för att denna möjlighet ska ges ukrainarna. Språket är vägen in till samhället och ett av de starkaste integrationsverktygen, det är helt centralt att de ukrainare som flytt kriget ska känna sig välkomna i Stockholm och få rätt verktyg till ett gott liv. I Stockholm står vi nu redo att börja erbjuda målgruppen SFI, men vi gör även andra insatser för att ukrainarna ska komma i arbete.

Det som är bekymmersamt är att regeringen, med den nya bestämmelsen i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning (SFS 2023:222) enbart öppnar upp för SFI och inte resterande delar av den kommunala vuxenutbildningen. I praktiken innebär detta att de ukrainare som har legitimationsyrken inte kommer få möjlighet att läsa svenska upp till den nivån som krävs för att kunna validera sina yrkestitlar i Sverige. Ur både ett individ- och samhällsperspektiv är det märkligt och häpnadsväckande att regeringen inte ger ukrainare möjlighet att kunna validera sina legitimationsyrken från hemlandet.

Det här är en förlust för hela Stockholmsregionens arbetsmarknad som alltid är i behov av ny kompetens, men framförallt för alla de ukrainare som inte får möjlighet till validering. Det rödgröna styret uppmanar regeringen öppna för resterande delar av den kommunala vuxenutbildningen för möjlighet till validering.

Särskilt uttalande av Johan Kling (C), Per Rosencrantz m.fl. (M) och Lovisa Lanryd (L)

Vid nämndssammanträdet i mars lade Centerpartiet, Moderaterna och Liberalerna en skrivelse gällande att kommunen ska erbjuda SFI för ukrainare. Vi vill börja med att tacka förvaltningen för svaret på skrivelsen, samt underlaget i beslutsärendet där vi med glädje noterar att förvaltningen nu går fram med ett beslutsärende i den inriktning och andemening som vi pekade ut i vår skrivelse.

Många av de ukrainare som kommit till Sverige kommer troligen välja att stanna kvar och vara med och bidra till vårt samhälle i framtiden. En viktig nyckel till att bli en del av vårt samhälle är språket, därför är beslutet om att tillåta SFI för målgruppen av yttersta vikt och välkommet. Och som vi redan påpekat är det naturligtvis angeläget att undervisningen i SFI för ukrainare börjar så fort som möjligt.